

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

факультет інформатики, математики та економіки
кафедра соціології

Назва курсу	Соціологія релігії
Викладачі	Глинська Людмила Федорівна
Профайл викладачів	http://scholar.google.com.ua/citations?user=Z-cAuT8AAAAJ&hl
Контактний тел.	096-1083960
E-mail:	glinskay.lyudmila2016@gmail.com
Сторінка курсу в CMS	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щочетверга, згідно графіку роботи кафедри соціології - обговорення питань для самопідготовки та презентацій. <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б. Хмельницького.

1.Анотація до курсу

Релігія є необхідним складовим елементом духовної культури суспільства. Як суспільно-історичне утворення, один із важливих соціальних інститутів людства, релігія може і повинна підпорядковуватись аналізу з позицій науки. Без залежності від ставлення до релігії кожної освіченої людини, якими б не були її переконання – релігійними чи нерелігійними, необхідно орієнтуватися в результатах наукового вивчення релігії та особливостях релігійної сфери життя в суспільстві. Центральною темою соціології релігії є взаємодія релігії та суспільства, релігії й людини та процеси, що відбуваються в релігійній сфері в українському суспільстві.

2. Мета та завдання курсу

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів уявлення про релігію як соціокультурного явища, її місце та роль в житті суспільства та вміння володіти методами дослідження релігійних процесів.

Основні завдання вивчення дисципліни: з'ясувати структуру та функції релігії її взаємодію з суспільством та людиною; ознайомитися з соціальними процесами в релігійній сфері, що відбуваються в українському суспільстві; проаналізувати особливості виникнення та розвитку соціології релігії як науки.

1. Формат курсу

Очний (offline) у вигляді лекційних, практичних занять та самостійної роботи.

Змішаний (blended) через систему Центру освітніх дистанційних технологій МДПУ імені Богдана Хмельницького.

4. Результати навчання / компетентності

РН 28. Визначати соціальні проблеми, їх можливі структурні та культурні чинники.

РН 39. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до усіх, що мають інші культурні, релігійні чи гендерновікові особливості.

ЗК 20. Здатність до аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з її опонентами.

ЗК 21. Здатність діяти соціально відповідально.

ЗК 22. Усвідомлення проблематики рівних можливостей у суспільстві, зокрема її гендерних, расових, вікових аспектів.

ЗК 23. Усвідомлення культурного розмаїття суспільств та викликів взаємодії в міжкультурному контексті

5. Обсяг курсу

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
К-сть годин	30	30	90

6. Ознаки курсу:

Рік викладання	семестр	спеціальність	Курс, (рік навчання)	Нормативний\вибірковий
2019-2020 н.р.	5	054Соціологія	3	вибірковий

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання.

Технічне обладнання, підручники, посібники, довідники, методичні рекомендації до семінарських завдань. Забезпечення доступу здобувачів вищої освіти до Інтернет-ресурсів.

8. Політики курсу

Політика академічної поведінки та етики:

- Відвідування лекційних занять і опрацювання їх матеріалів;
- Виконання завдань семінарських занять і питань самостійної роботи;
- Виконання контрольних-модульних завдань.

9. Схема курсу

Тиж. / дата / год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття) / Формат	Література Ресурси в інтернеті	Завдання, год
<p>Тиж. 1. 10 акад. год.</p>	<p>Блок I. Релігія як предмет дослідження</p> <p>Тема 1: <i>Соціологія релігії як навчальна дисципліна</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - об'єкт та предмет соціології релігії - функції соціології релігії - виникнення та розвиток соціології релігії 	<p>Лекція (2 год.)</p> <p>Семінарське заняття (2 год.)</p> <p>Самостійна робота (6 год.)</p>	<p>1, 3, 5</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3</p>
<p>Тиж. 2 9 акад. год.</p>	<p>Тема 1: <i>Соціологія релігії як навчальна дисципліна</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - релігія як суспільний феномен - досвід соціологічних досліджень релігій - соціогеографія релігії - релігія в системі духовної культури 	<p>Лекція (2 год.)</p> <p>Семінарське заняття (2 год.)</p> <p>Самостійна робота (5 год.)</p>	<p>1, 3, 5</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3</p>
<p>Тиж.3 10 акад. год.</p>	<p>Тема 2: <i>Релігія як предмет соціологічного аналізу</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - сутність релігії - соціальні корені релігії - джерела дослідження релігії 	<p>Лекція (2 год.)</p> <p>Семінарське заняття (2 год.)</p> <p>Самостійна робота (6 год.)</p>	<p>2, 3, 5</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3</p>

<p>Тиж. 4 9 акад. год.</p>	<p>Тема 2: <i>Релігія як предмет соціологічного аналізу</i> - класифікація релігій - історичні типи релігій - соціокультурні детермінанти релігії</p>	<p>Лекція (2год.) Семінарське заняття (2год.) Самостійна робота (5год.)</p>	<p>3, 2, 5</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3</p>
<p>Тиж.5 10 акад. год.</p>	<p>Тема 3. <i>Структура та функції релігії</i> -основні елементи релігії -соціальні форми організації релігії -функції релігії</p>	<p>Лекція (2год.) Семінарське заняття (2год.) Самостійна робота (6 год.)</p>	<p>3, 5, 6,10</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3</p>
<p>Тиж.6 10 акад. год.</p>	<p>Тема 3. <i>Структура та функції релігії</i> - релігійні символи -особливості культової практики релігії - організації віруючих</p>	<p>Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)</p>	<p>3, 5, 6,10</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3</p>
<p>Тиж.7 10 акад. год.</p>	<p>Блок 2. Релігія в системі суспільних відносин Тема 4. <i>Релігія та суспільство</i> - релігійні відносини - релігійні організації - релігія і влада</p>	<p>Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2год.) Самостійна робота (6год.)</p>	<p>2, 3, 5</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3</p>

<p>Тиж.8 9 акад. год.</p>	<p>Тема 4. <i>Релігія та суспільство</i> -взаємовідносини релігії та політики в суспільстві -церква і держава -релігійна ідеологія</p>	<p>Лекція (2 год.) Семинарське заняття (2год.) Самостійна робота (5 год.)</p>	<p>3, 5, 6</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3</p>
<p>Тиж.9 15 акад. год.</p>	<p>Тема 5. <i>Релігія та людина</i> -роль релігії в процесі соціалізації людини -релігійна свідомість -позакультова релігійна діяльність -церква і сім'я</p>	<p>Лекція (2год.) Семинарське заняття (2год.) Самостійна робота (11год.)</p>	<p>2, 3, 5</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3</p>
<p>Тиж.10 10 акад. год.</p>	<p>Тема 6. <i>Релігія та соціальні зміни</i> - релігія та повсякденний досвід - поліфункціональність релігії у суспільному житті - релігія і конфлікт</p>	<p>Лекція (2год.) Семинарське заняття (2год.) Самостійна робота (6год.)</p>	<p>2, 3, 5</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3</p>
<p>Тиж.11 9 акад. год.</p>	<p>Тема 6. <i>Релігія та соціальні зміни</i> - консолідаційна роль релігії - релігія та наука - релігія як причина соціальних змін</p>	<p>Лекція (2 год.) Семинарське заняття (2год.) Самостійна робота (5 год.)</p>	<p>2, 3, 5</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3</p>

Тиж.12 10 акад. год.	Тема 7. <i>Процеси в релігійному середовищі</i> - сакралізація як процес становлення традиційного сакрального комплексу духовної культури -секуляризація як процес послаблення впливу релігії на суспільство	Лекція (2год.) Семінарське заняття (2год.) Самостійна робота (6год.)	3, 5, 6,10	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3
Тиж.13 9 акад. год.	Тема 7. <i>Процеси в релігійному середовищі</i> -релігійний плюралізм -секуляризація як історичний феномен -сакралізація як процес активного становлення духовної культури	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (5год.)	3, 5, 6,10	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3
Тиж.14 10 акад. год.	Тема 8. <i>Релігія в Україні</i> - державно-церковні стосунки в Україні - становлення релігії та церкви в Україні -міжконфесійні стосунки в державі	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2год.) Самостійна робота (6год.)	2, 5, 7	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3
Тиж.15 10 акад. год.	Тема 8. <i>Релігія в Україні</i> -динаміка релігійного життя в Україні -державна політика стосовно релігії -місце і роль релігії в українській культурі	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (6год.)	3, 5, 7	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2649#section-3

10. Система оцінювання та вимоги

Методи контролю результатів навчання: поточний контроль здійснюється у формі усних відповідей на семінарських заняттях; бліц-опитування; презентацій; виконання тестових та творчих завдань; розв'язування ситуаційних задач. Підсумковий контроль – у формі заліку.

Система оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на ОПП Соціологія базується на «Положенні про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького» (протокол від 20.09.2019 р. № 3) і «Положенні про бально-накопичувальну систему оцінювання навчальних досягнень» (від 28.11.2017 р., протокол №7), що затверджені Вченою радою МДПУ імені Богдана Хмельницького.

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (усні відповіді, тестові завдання, перевірка практичних завдань, самостійної роботи), періодичним контролем по тестах або контрольних робіт за матеріалами двох блоків. За результатами суми балів поточного оцінювання та двох періодичних контрольних робіт (ПКР) виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складовою результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).

Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.

Критерії оцінювання / форма контролю – залік.

Підсумковим контролем є залік, який виставляється за результатами суми балів поточного оцінювання та двох періодичних контрольних робіт (ПКР), коли студент набрав не менше 60 балів, за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Критерії оцінювання знань і вмінь студентів

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Усна відповідь на практичному занятті	1-2 бали – за відповідь з принциповими помилками, що свідчать про нерозуміння студентом сутності питання, 3 бали – за відповідь з помітними помилками, вадами засвоєння, але такими, що не перешкоджають подальшому навчання,

	4 - за відповідь із незначними помилками, 5 – за повну відповідь, логічно виважену, правильну за змістом
Індивідуальне опитування, доповіді, презентації	1-2 бали – за доповідь, що не розкриває змісту теми і містить суттєві помилки, 3 бали – за доповідь, що частково розкриває зміст теми з помітними помилками, але такими, що не перешкоджають усвідомленню суті питання, 4-5 балів – за достатньо повне розкриття змісту теми.
Компетентісно-орієнтовані завдання	1-2 бали – за виконання завдань із суттєвими помилками, 3 бали – за виконання завдань з помітними помилками, але такими, що не перешкоджають усвідомленню суті питання 4 бали – за достатньо повне виконання завдань із незначними помилками, 5 балів – за повне виконання завдань без помилок

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького	Оцінка за національною шкалою	
A	90-100	відмінно	Студент виявляє всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу, здатний використовувати набуті знання та вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища й факти. Мова логічно обґрунтована і граматично правильна
B	82-89	добре	Студент виявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, робити самостійні узагальнення та висновки, правильно виконує навчальні завдання, виправляє допущені помилки, кількість яких незначна. Відповіді досить повні, логічні, з елементами самостійності, але містять деякі неточності
C	74-81		
D	64-73	задовільно	Студент виявляє наявність знань лише основного матеріалу, відповідає по суті питання і в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь не повна, нечітка, містить неточності, дає недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність

E	60-63		викладу матеріалу, відчуває труднощі, застосовуючи знання при рішенні практичних задач
FX	0-59	незадовільно з можливістю повторного складання	Студент не знає значної частини матеріалу курсу, допускає суттєві помилки при висвітленні основних питань, при формулюванні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, не може провести зв'язок між теоретичним матеріалом і сучасною дійсністю, не може правильно вирішити конкретну задачу, зорієнтуватись в конкретній ситуації, робить велику кількість помилок в усній відповіді.

11. Рекомендована література

Основна

1. Академічне релігієзнавство. Підручник / За ред. А.М.Колодного. — К.,1996.
2. Головащенко С.І. Історія християнства: Курс лекцій. — К., 2007.
3. Історія релігії. Зб. документів і матеріалів. — Тернопіль, 2008..
4. Історія релігії в Україні. У 10-ти тт.. — К., 1995.
5. Соціологія. Навчальний посібник для ВНЗ/під ред. Н. М. Семке.- Харків: Торсінг плюс, 2009.
6. Байдак Т.М., Болотова В.О., Голованов Б.Д. та ін. Соціологія. Навчальний посібник.-Харків,2009
7. Історія релігії в Україні. Навчальний посібник /За ред.Колодного А.М.- К., Знання, 1999
8. Ерьшев А.А., Лукашевич Н.П. Соціологія релігії.- К., 1999
9. Еришев А.О. Досвід соціологічних досліджень релігійності.-К., Наук. думка, 1997
10. Лукашевич М. П. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії.-К., МАУП, 1999
11. Релігієзнавство. Предмет, структура, методологія.- К., Аероплан,1996
12. Соціологія. Короткий енциклопедичн. Словник /За ред. В. І. Воловича- К., УЦДК, 1998

Допоміжна

13. Хосе Казанова. Релігія в сучасному світі: плюралізм, секуляризація, глобалізація / переклад з англ. Романа Скакуна. Львів: Видавництво Українського католицького університету 2019, 348 с.
14. Белл Д. Культурні протиріччя капіталізму // Релігія і суспільство. Хрестоматія по соціології релігії. М., 1996. С. 699-703.
15. Бергер П. Священна завеса // Недоторканий запас: дебати про політику і культуру. 2003. № 32. С. 6-12

Інформаційні ресурси в інтернеті.

16. Козловський О. Р. РЕЛІГІЙНА СВІДОМІСТЬ І РЕЛІГІЙНІ ПРАКТИКИ НАСЕЛЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ. – К.:2007. 187 с. <https://i-soc.com.ua/assets/files/library/kozlovski.pdf>
17. Пасічний Р. РЕЛІГІЯ ТА ПОЛІТИКА: ВЗАЄМОВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ http://vlp.com.ua/files/21_56.pdf
18. ОСОБЛИВОСТІ РЕЛІГІЙНОГО І ЦЕРКОВНО-РЕЛІГІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН: ТЕНДЕНЦІЇ 2010-2018рр. (інформаційні матеріали http://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_Religiya.pdf)

19. ispp.org.ua – офіційний сайт Інституту соціальної та політичної психології АПН України
20. <http://socionet.ru/> - Соціонет – інформаційний простір з суспільних наук
21. <http://www.ras.ru/russian/RAS/ofcprp.html> – відділення філософії, соціології, психології і права РАН.
22. <http://www.socium.info/library.html> – бібліотека соціологічної літератури
23. <http://www.studfiles.ru/all-vuz/879/folder:2208/> - бібліотека соціологічної літератури
24. www.uceps.com.ua/ukr/all/sociology (Архів соціологічних даних Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, м. Київ).
25. www.ukrstat.gov.ua (Статистичні матеріали Держкомстату України)
26. www.sociology.kharkov.ua (Домашня сторінка харківських соціологів)
27. www.i-soc.com.ua (Домашня сторінка Інституту соціології НАН України)